

Udenrigspolitisk Nævns møde den 24. marts 1948 – uddrag af mødereferat

Statsministeren ønskede at supplere de givne Oplysninger med nogle Meddelelser om visse Forholdsregler, som Regeringen i de sidste 14 Dage havde truffet efter forudgaaende Drøftelser i Ministeriet.

Den 20. Marts var der blevet nedsat en midlertidig Forsvarsstab, bestaaende af de øverste Chefer for Hæren, Flaaden og Luftvaabnet. Det var blevet paalagt denne Stab i Løbet af 8 Dage at udarbejde en midlertidig Fællesplan for Omfanget af det Forsvar, Værnene med deres nuværende Styrke vilde være i Stand til at yde i Tilfælde af et Angreb af fremmede Styrker. Der var ligeledes blevet truffet Bestemmelse om Forholdsregler til Sikring af det forhaandenværende Krigsmateriel m.v. og truffet Beslutning om, at Beslaglæggelsen af Vaaben i privat Besiddelse skulde tilendebringes hurtigst muligt og senest

Mødereferatet på mikrofilm i Rigsarkivet.

under militær Bevogtning. Saavidt muligt skulde 2 af Søværnets Skibe placeres i den nordlige Del af Søterritoriet og 2 i den sydlige Del.

Statsministeren understregede, at der ikke for Regeringen forelaa noget som helst Indicium for, at der kunne indtræde en akut Situation, der gjorde disse Foranstaltninger aktuelle, men Regeringen skønnede, at det paa den anden Side vilde være letsindigt at undlade at træffe disse Foranstaltninger med Henblik paa, at man i Tilfælde af, at noget skulde ske, kunne anvende de forhaandenværende Midler paa hensigtsmæssig og betimelig Maade.

Statsministeren oplyste endvidere, at Justitsministeren samme Aften i Radioen vilde indskærpe Betydningen af, at Publikum holdt Myndighederne underrettet om Omstændigheder, der maatte forekomme mistænkelige med Henblik paa Landets Sikkerhed. Paa den ene Side var det regeringen magtpaaliggende at hindre en eventuel Panikstemning, paa den anden side ønskede Regeringen ikke at skjule, at Situationen i og for sig indebar alle Muligheder. Justitsministeren vilde indskærpe, at det var en almindelig Borgerpligt at deltage i en saadan Meldetjeneste.

”... Statsministeren ønskede at supplere de givne Oplysninger med nogle Meddelelser om visse Forholdsregler, som Regeringen i de sidste 14 Dage havde truffet efter forudgaaende Drøftelser i Ministeriet.

Den 20. Marts var der blevet nedsat en midlertidig Forsvarsstab, bestaaende af de øverste Chefer for Hæren, Flaaden og Luftvaabnet. Det var blevet paalagt denne Stab i Løbet af 8 Dage at udarbejde en midlertidig Fællesplan for Omfanget af det Forsvar, Værnene med deres nuværende Styrke vilde være i Stand til at yde i Tilfælde af et Angreb af fremmede Styrker. Der var ligeledes truffet Bestemmelse om Forholdsregler til Sikring af det forhaandenværende Krigsmateriel m.v. og truffet Beslutning om, at Beslaglæggelse af Vaaben i privat Besiddelse skulde tilendebringes hurtigst muligt og senest den 7. April. Holmen var blevet sat i Forsvarstilstand, de vigtigste Flyvepladser og Hærens tekniske Virksomheder sat under Bevogtning, der blev foretaget Rekognosceringsflyvninger over dansk Søterritorium, og der var truffet Bestemmelse om, at eventuel Hjemsendelse først maatte finde Sted efter fornyet Forelæggelse for Forsvarsministeren. I overensstemmelse med et af Generalkommandoen den 25. Marts [sic] fremsat Forslag var der truffet Bestemmelse om Forlægning af Panservaaben til Flyvepladserne ved Aalborg, Karup, Kastrup og Værløse. Den planlagte Paaskeorlov for Eleverne paa Befalingsmandsskolerne var blevet udsat indtil videre, bortset fra de gifte Elever. De af Søværnets Skibe, der var tjenstdygtige, skulde gøres klar til Afsejling. Forterne skulde bemandedes og Havne af militær Betydning sættes

Samtidig havde Regeringen indskærpet Militærets og Politiets Ledelse den yderste Agtpaagivenhed for at afværge enhver Mulighed for Kupforsøg. Militæret og Politiet var saaledes alarmeret og i Arbejde i Paaskedagene.

Knud Kristensen fandt de af Regeringen trufne Foranstaltninger meget nyttige. Han var dog lidt skeptisk med Hensyn til den civile Meldetjeneste. Han havde modtaget Henvendelser fra Civile, der mente at have iagttaget mistænkelige Forhold. Han havde henvist til Politiet, men de paagældende havde svaret, at de ikke ønskede at gøre sig til Grin.

Statsministeren udtalte, at det netop var for at imødegaa denne Opfattelse, at Justitsministeren vilde tage Ordet i Radioen. Justitsministeren vilde forklare, at man hellere modtog 100 urigtige Anmeldelser, end at man vilde risikere, at een fornøden Anmeldelse skulde udeblive.

Knud Kristensen havde forskellige Spørgsmaal at stille Statsministeren. Han havde forstaaet, at de trufne Forholdsregler var besluttet paa Initiativ fra Militæret, men efter hans Mening var det vel i første Række Politiet, som eventuelt i Samarbejde med Militæret havde til Opgave at afværge eventuelle indre Kupforsøg. Han forstod, at Forsvarsministeren var opmærksom paa de foreliggende Farer, men vilde spørge, om ogsaa Politiet var tilstrækkeligt alarmeret.

...

Statsministeren gav nogle yderligere Oplysninger om den hjemlige Situation. Straks efter sin Hjemkomst fra Stockholm havde Statsministeren Søndag den 21. Marts haft et fortroligt Møde med Forsvarsministeren, Chefen for Generalkommandoen, Justitsministeren, Departementchef Eivind Larsen, Rigspolitichefen og Politidirektøren i København om Foranstaltninger til at sikre Landets ydre og indre Beskyttelse. Angaaende Spørgsmaalet om, hvilke Informationer Regeringen sad inde med, kunde Statsministeren sige, at Regeringen ikke havde Informationer om, at noget umiddelbart var forestaaende, men han ønskede at understrege Betydningen af, at alle gode Kræfter blev sat ind paa at forhindre en gentagelse af den 9. April, hvis det uventede og ikke-indicerede skulde indtræde. I det omtalte Møde havde man gennemgaaet alle de foreliggende Problemer, saaledes Spørgsmaalet om Bevogtning af de vigtigste militære og administrative Omraader, om kommunistisk Infiltration i Politiet o.s.v.

Statsministeren havde stillet Politiledelsen det Spørgsmaal, om Regeringen fuldstændig kunde stole paa Politiet. En Uge i Forvejen havde Statsministeren haft en Samtale med Politidirektøren om det samme Spørgsmaal, og Politidirektøren havde da været af den Opfattelse, at indenfor Ordenspolitiet i København skulde en ret stor Procent, muligvis en 25-30 %, nære kommunistiske Sympatier. Dette Procenttal havde Politidirektøren under Mødet den 21. Marts ment at maatte reducere en Del. Under Mødet blev der givet Politiledelsen og Chefen for Værnene Bemyndigelse til kategorisk at fjerne Personer, der var mistænkte for saadanne Sympatier, fra Nøglestillinger, som de eventuelt maatte beklæde, og anvise dem andet Arbejde. Saadanne Forflytninger havde derefter fundet Sted. Med hensyn til Hæren og Søværnet knyttede Interessen sig i denne Sammenhæng navnlig til Personer, der var beskæftiget paa Statens Værksteder, som Portvagter o.l. Det var nødvendigt, at de heromhandlede Forflytninger formelt foregik med en anden Begrundelse, men Regeringen havde herom haft Drøftelser med fremtrædende Fagforeningsfolk, der var enig i de trufne Foranstaltninger. Statsministeren indskærpede paany Betydningen af, at de meddelte Oplysninger blev behandlet som strengt fortrolige, og tilføjede, at han under Drøftelsen af de her omtalte Spørgsmaal var blevet overrasket over den Letsindighed, der i den heromhandlede Henseende havde været udvist flere Steder indenfor Administrationen.

Som omtalt havde Politidirektøren under Drøftelserne den 21. Marts ment, at Tallet paa kommunistiske Sympatisører indenfor Ordenspolitiet var betydeligt lavere end først antaget. Det syntes som om Begivenhederne i Czekoslovakiet havde gjort et stærkt Indtryk paa de Politifolk, der havde været Medlemmer af Kommunistpartiet, og omtrent Halvdelen af disse havde efter disse Begivenheder meldt sig

ud af Partiet. Dette kunde naturligvis være en Manøvre, men Sandsynligheden talte dog for, at Udmeldelserne for Størstedelens Vedkommende var udtryk for en ændret Omfattelse.

Regeringen havde endvidere standset de paabegyndte Afskedigelser indenfor Reservepolitiet.

Angaaende Spørgsmaalet om, hvor mange bevæbnede Kommuniste der fandtes, oplyste Statsministeren, at man uden Garanti anslog Tallet paa bevæbnede Kommuniste i Hovedstaden til maksimalt 4.000.

Regeringen var opmærksom paa det Tomrum i den militære Bevogtning, der kunde indtræde til Sommer som følge af den normale Udskiftning af uddannet og nyindkaldt Mandskab. Spørgsmaalet var under Overvejelse, og en Afgørelse vilde antagelig blive truffet umiddelbart efter Paaske.

Med hensyn til den almindelige udenrigspolitiske Situation oplyste Statsministeren, at Bedømmelsen de fleste Steder gik ud paa, at der for Øjeblikket ikke forelaa Fare for, at Rusland skulde indlede en almindelig militær Aktion, men der forelaa altid mulighed for en Aktion mod ganske bestemte Punkter. Statsministeren nævnte som Eksempel Anholt. Man maatte regne med Muligheden af, at Rusland i de kommende Uger indtil Valgene i Italien vilde foretage sig ethvert Skridt, der ikke vilde udløse Krig. For de nordiske Landes Vedkommende vilde Rusland dog formentlig foreløbig afvente Resultatet af Forhandlingerne med Finland. Efter de italienske Valg vilde der særligt hvis disses Resultat betød en Skuffelse for Rusland, raade en verdenspolitisk Krisetilstand lige indtil engang i Juli Maaned, da den amerikanske Flyvemaskineproduktion havde naaet et vist Stadium. Denne Tilstand skønnedes særlig at ville indebære Fare for Norge og ogsaa for Danmark.

I besvarelse af Krafts Spørgsmaal vedrørende Muligheden for en Forcering af de militære Materielindkøb oplyste Statsministeren, at der var indledet Forhandlinger med Sverige om saadanne Leverancer. Det drejede sig særligt om Leverancer til Luftvaabnet, og Regeringen havde her opnaaet saa vidtgaende Tilsagn, som man kunde vente af en Broderation; men man maatte ialfald regne med en vis Leveringsfrist. Endvidere koncentrede Regeringens Bestræbelser sig om at udvide Panservaabnet med Henblik paa Placering af en motoriseret Bataillon ved hver af de militære Flyvepladser. Udover Forhandlingerne med Sverige førtes der forhandlinger med en allieret Magt, og selv om der endnu ikke forelaa positivt Tilsagn, var der grundet Haab om, at denne Magt vilde stille sig velvilligt. Om Resultatet af disse Forhandlinger vilde der senere tilgaa Partierne Underretning.

Paa Forespørgsel fra Kraft om, hvorvidt Regeringen overvejede at underrette Befolkningen om de trufne Foranstaltninger, henviste Statsministeren til den bebudede Radioudsendelse af Justitsministeren. Statsministeren var rede til at drøfte yderligere Meddelelser til Befolkningen, men fremhævede Vanskeligheden i, at man paa den ene Side ikke maatte fremkalde Panik og paa den anden Side ikke maatte skabe en falsk Tryghedsfølelse hos Befolkningen. Statsministeren omtalte i denne Sammenhæng det Interview, Udenrigsministeren Dagen i Forvejen havde givet ”Land og Folk”.

Kraft fremhævede Betydningen af, at Befolkningen fik en Følelse af, at Regeringen foretog sig alt, hvad der i den forhaandenværende Situation kunde foretages.

...”

Kilde: Det Udenrigspolitiske Nævns mødereferater, 24. marts 1948, UM 3 E 92, RA.

© koldkrig-online.dk 2021